

160559 - Satıcının Mülkiyetinde Olmayan Ürünün Satış Hükümü Ve İşlemi Düzeltme Yolları

Soru

İnternet üzerinden ürün araştırması yapıyor, alıcıya ürünün resmini gönderiyorum, kabul ettiğinde fiyatını hesaplar ve parayı istiyorum daha sonra ürünü satın alıp müşteriye gönderiyorum. Ancak bir defasında bir müşterimin seçtiği birtakım sitelerden ürün istedi bende hesapladım ve para geldi. Satın aldığımda ürünler gelmedi ve dolandırıldığımı fark ettim. Fakat müşteri siteye gönderilen parayı benden talep ediyor, maddi durumum nedeniyle benim bu parayı şu an müşteriye iade etmem mümkün değildir, parayı dolandırıcı bir şirket almasına rağmen benim bu parayı müşteriye iade etmem gerekir mi? Bu konuda şer'i hüküm nedir?

Detaylı cevap

Şüphesiz hükmünü sorduğunuz işlem, iki yönden şeriata aykırıdır. Birincisi: Sahip olmadığınız bir şeyi satmanız. İkincisi: Alıcıya garanti verip teslim etmek imkanına sahip olmadığınız bir şeyi satarak aldatma içeren bir satış ve kumar işlemi içeren bir muamelede bulunmanız. Bu tür işlemler şahıslar arasında anlaşmazlık ve tartışmalara da yol açar. Bu bağlamda malı sattığınız fiyat üzerinden daha yüksek bir fiyata satın almak durumunda kalabilirsiniz. Veya siparişi aldığınız ürün mevcut olmayabilir veya başınıza geldiği gibi ortada, satıcı da olmayabilir. Bu nedenle, insan kendi mülkiyetinde olmayan belirli bir ürünü satması caiz değildir. Hatta başkasının yanında olup nitelikleri belirlenmiş ürünü de satmanız caiz değildir. Ancak buradan selem akdi/satışı istisna edilmiştir.

Hakîm b. Hizâm (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'e geldim ve:

“Bana bazen müşteri gelir, elimde olmayan bir malı benden ister bende başkalarından satın alır satarım bu alışveriş doğru mudur? Diye sordum. Buyurdular ki:

“Alışveriş anında elinde bulunmayan malı satma.” (Tirmizi 1232, Ebu Davud 3503, Nesai 4613, İbn Mace 2187, Elbani sahih dedi)

Abdullah b. Amr r.a ‘dan rivayetle Rasûlullah Sallallahu (aleyhi ve selam) şöyle buyurmuştur: “Aynı anda selef ve satış, bir satışta (bir anlaşmada) iki şart (satış), mülk edinmediğin mal üzerinde kar elde etmek ve senin yanında olmayan malı satmak helal olmaz” (Tirmizi 1234, Ebu Davud 3504, Nesai 4611)

İbn Kayyim (rahimehullah) şöyle demiştir:

Her iki hadiste de kişinin elinde olmayanı ve mülkiyetini eline geçirmediği bir şeyi satması yasaklanmıştır. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’den bize gelen ifade böyle olmakla birlikte bu tür alışverişte bir tür aldanma/aldatma mevcuttur. Çünkü satıcı, elinde olmayan belirli bir ürünü sattıktan sonra, bu ürünü temin etmek için satın almaya gittiğinde aynı özellikte bulup bulamayacağı veya teslim edecek veya edemeyeceği kesin değildir. Bu nedenle bu türden yapılan bir ticaretin kumara benzeyen bir yönü olduğundan yasaklanmıştır. (Zadu’l-Mead Fi Hayri’-İbad, 5/808)

Sizin bahsettiğiniz sitelerden ürün satın almanız caiz olsa da, satın aldığınız ürün olduğu yerde kaldığı ve bu ürünü teslim alıp ele geçirmediğiniz müddetçe tekrar satmanız caiz değildir. Yani, satın aldığınız ürün elinize geçmesi uygun olmayıp taşınan bir ürün ise bu ürünü özel depoya taşımanız gerekir. Bu durum da alışverişinizin caiz olup olmadığını gösteren başka bir husustur. Daha detaylı bilgi için (**39761**) nolu sorunun cevabına bakınız.

İbn Ömer (r.a.)'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Çarşıda zeytinyağı satın aldım. Ürünü elime geçince (akti kesinleştirmede) bir adam geldi ve çok iyi kâr verdi, (iyi bir kârla satın almak istedi). Ben de adamın eline vurmak (yağı satmak) istedim. Ama ardımdan birisi gömleğimi tuttu, döndüm baktım ki Zeyd b. Sabit! Bana şöyle dedi:

Ürünü evine götürmedikçe satın aldığın yerde satma. Bir hadisinde Rasûlullah (s.a.v.) şöyle demiştir: Tüccarlar evlerine götürmedikçe malların satın alındıkları yerde satılmalarını nehyetmiştir. (Ebu Davud 3499, Elbani sahih dedi)

Şeyh Abdulaziz b. Baz (rahimehullah) yukarıda bahsi geçen üç hadisi zikrettikten sonra şöyle demiştir:

Hadisler anlaşıldığı gibi hakkı arayan bir kimse bilmeli ki bir Müslüman mülkiyetinde olmayan bir şeyi satması ve daha sonra satın alıp teslim etmesi caiz değildir. Bilakis vacip olan satın aldığı ürünün mülkiyetini eline geçirdikten sonra satışını yapar. Buna binaen ürün satıcının yanında olmadığı halde başkasına satması caiz değildir. Çünkü bu uygulama (rasulullah sallallahu aleyhi vesellem)'in sünnetine aykırı olmakla beraber bu tür işlemler suistimale açık ve birçok olumsuzluklara ve sonucu hoş olmayan durumlara neden olmaktadır. Allah bizi ve tüm Müslümanları hayra ve doğruya muvaffak kılsın ve şeriata aykırı davranmaktan korusun. (Mecmu-ul Fetava Şeyh b. Baz 19/52-53)

İkincisi:

İşlemi, şeriata uygun olacak şekilde düzeltme yolu:

1- Belirsizliğe ve tartışmaya yol açmayacak şekilde ürünü satın almak isteyen tarafa açıkça belirtmeniz ve satılacak fiyatı açıkça bildirmeniz gerekir. Müşteri de belirlenen fiyata alacağına söz verir ve ön anlaşma sağlanır. Ancak bu durumda siz satmakla yükümlü olmadığınız gibi müşteri de almakla yükümlü olmaz. Her iki taraf da alışverişini tamamlama veya iptal etme seçeneğine sahiptir. Ürüne şer'i olarak sahip olduktan sonra müşteri ile satışı gerçekleştirmek için akit yaparsınız. Bu durumda akit her iki tarafı bağlar ve bilinen alışveriş hükmüne tabi olur. Buna vaatli alışveriş denir. Daha detaylı bilgi için (126452) nolu sorunun cevabına bakınız.

2- Ürünü almak isteyeneye satış yaparken bunun için belirli bir ücret talep edersiniz veya ürün fiyatının üzerine belirli bir yüzdeliği komisyon olarak alınacağını söylersiniz. Örneğin ürünleri müşterilere sunarken her işlemde sabit 10 dolar alacağınızı veya fiyatın üzerine %2'lik bir fark gibi belirli bir yüzdelik alacağınızı söylersiniz. Böylece aldığınız sabit ücret

veya yüzdelik emeğinizin karşılığı olur. Ayrıca müşterilere komisyoncuda olabilirsiniz. Bu konu için daha detaylı bilgi için (154229) numaralı sorunun cevabına bakınız.

O kadının sana ödediği paraya gelince, parayı ona iade etmelisiniz; çünkü bu, onun hakkıdır. Sizin polis vb. aracılığıyla paranızı talep etme hakkınız olduğu gibi kadının da parasını sizden talep etmeye hakkı vardır. Dolandırıcı şirketten hakkınızı alabilmeniz veya alamamanız kadının sizin üzerinizdeki hakkını hiçbir şekilde değiştirmez. Aksine onun hakkı her halükarda sizin yükümlülüğünüzdendir. Belki durumunuzu takdir eder, sabreder ve size kolaylık gösterir ve zaman tanır veya hakkından vazgeçer bu da Allah katında kendisi için daha hayırlıdır. “Eğer borçlu darlık içindeyse, ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, (borcu) sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır.” (Bakara 280)

Allah size bol ve helal rızıklar versin.

En iyisini Allah bilir.